

Az adakozás lelkülete

Évente egyszer, január végén, február elején a pénzről, sőt, az adakozásról szól az igehirdetés. Lehet, hogy máskor is, ha az Ige előhossa, de ilyenkor direkt erre készülök. Azt szoktuk ilyenkor mondani, hogy ez elsősorban a gyülekezet tagjainak szól, és nem a vendégeinknek, nem a keresőknek. Nem azzal lépünk be egy gyülekezetbe, hogy fizetünk. Isten országának sem az adakozás által leszünk részesei.

De vajon miért tesszük ezt? Azért, mert biztosítani kell a gyülekezet fennmaradását pénzügyileg is? Azért, mert a mi adományainkból fizetjük ki a villany-, gáz-, víz-, szemét-, internet-, telefon-, tűzátjelző díjat? Azért, mert ha nem adakozunk, akkor a lelkészeknek nincs miből fizetést adni? Azért, mert a gyermekmunka, az ifi munka, az Alfa kurzus, a táborok, a rászorulóknak segítése sem lehetséges pénz nélkül? És akkor még nem is említettem az előttünk álló építkezést, ami sok tízmillió forintba fog kerülni, még ha nem is egy évben...

Mondhatnám: 51 vasárnap az istentiszteleten sok mindent kapunk, 1 vasárnap halljuk, hogy mit szükséges ehhez adnunk?

Részben talán igaz lenne. De mégsem csak ezért - és hadd tegyem hozzá tiszta szívből - elsősorban nem ezért beszélek az adakozásról. Nem a vállalatvezető szól, akinek anyagilag fenn kell tartani a szervezetet, hanem a lelkipásztor, aki arra hivatott, hogy az Istennel járás útján vezessen bennünket. Mert az adakozás – amint a gyülekezet egész élete - elsősorban szív- és nem pénzkérdés. Ez az alapozás. Szív kérdés, amit nevezünk ma lelkületi vagy lelkiségi kérdésnek. A lelkiség az egész életünkről szól. Hogyan járja át meg át mindennapjainkat a Szentlélek valósága? Hogyan lesz életünk egyre inkább Istentől való, Istenben való élet?

Ez az oka annak, hogy ma szabad szívvel beszélek az adakozásról. Megfordult a fejemben, hogy talán idén mégis ki kellene hagyni... Gazdasági bizonytalanságban élünk. Ebben az évben munkahelyek tízezreinek megszűnése várható, ami bennünket is érint. Hogyan hozzunk így áldozatot? Hogyan tegyünk felajánlásokat adományokkal kapcsolatosan, amikor minden bizonytalan? De ebben a helyzetben is Isten gyermekei vagyunk. És ebben a helyzetben még radikálisabban át kell gondolnunk Isten előtt: mi a pénz és mi az adakozás szerepe életünkben? Hogyan akar mindezekon keresztül Isten közelebb vonni magához? Hogyan akar formálni, hogyan szeretné kegyelmét és szeretetét ránk árasztani? Milyen kihívásokat helyez elénk, és hogyan vezet bennünket ezen kihívások közepette?

Kétféle hozzáállásra hívja fel Jézus tanítványainak a figyelmét. Óvja őket az írástudóktól, attól a magatartástól és lelkülettől, amit én ma a gazdagság lelkületének nevezek. Ezután felhívja a figyelmet az özvegyasszony adományára, egy olyan magatartásra és lelkiségre, amit nevezünk most a szegénység, az egyszerűség lelkületének. E kettőt Jézus radikálisan szembeállítja egymással. Vizsgáljuk meg az írástudókat, majd az özvegy lelkületét, hogy ezek alapján el tudjuk magunkat helyezni az Igében, és felismerjük, hogyan kíván Jézus bennünket formálni, és mire hív az adakozással kapcsolatban.

I. A gazdagság lelkiülete

Az írástudók Mózes törvényének voltak a szakértői. Ők őrizték meg a mózesi törvényeket, ő gyűjtötték össze és adták tovább a törvényhez kapcsolódó magyarázatokat. Számos követőjük volt, akik tőlük tanulták a törvény értelmezését és alkalmazását. Tanítottak a templomban, és bár tanításuk ingyenes kellett hogy legyen, Jézus jelen szavai rámutatnak arra, hogy ez nem mindig volt így.

Mint tanult emberek, akik mások felett ítélkeztek, és anyagilag is jóval az átlag felett álltak, olyan lelkiület született többségük szívében, amit a gazdagság lelkiületének nevezek. Ez nem azt jelenti, hogy törvénytörően minden gazdag emberben jelen van, de azt igen, hogy a hatalom és a vagyon könnyen formálja ilyenné az embert.

Hogyan írja körül Jézus ezt a hozzáállást a korabeli írástudókra nézve? Négy gondolatban foglalom össze azt, amitől Jézus Krisztus óvja követőit.

A gazdagok befolyásosnak, köztisztületben állónak, és morálisan elkötelezettnek szeretnek látszani. A díszes köntös, azaz a szép, drága, márkás öltözet szeretete elengedhetetlen. A „ruha teszi az embert” talán akkor is, ma is erőteljesebb igazság volt, mint a közmondás, amely szerint „nem a ruha teszi az embert.” A megfelelő, mások felé emelő öltözethez másokat megelőző tisztelet is jár: „szívesen veszik a köszöntéseket a tereken; szeretik a főhelyeket a zsinagógákban és az asztalfőn ülni a lakomákon.” Ki nem szereti ezt? Ki nem szereti egy-egy helyzetben a megkülönböztetett figyelmet, a kitüntetett tiszteletet? Ezzel együtt a gazdag emberek, figyeljük meg, szeretnek morálisan elkötelezettnek látszani. Jézus idejében ezek a vallásos vezetők színlelésből hosszan imádkoztak, ma pedig számosan – színből vagy szívből, ki tudja – nagyon szívesen adakoznak jó ügyekre úgy, hogy arról sokan tudomást szerezzenek.

A gazdagok a látszat mögött erőszakból, kizsákmányolásból élnek. Természetesen azonnal hozzá kell tennünk, hogy ez nem minden gazdag emberrel van így, de az is igaz, hogy Jézus szavai nemcsak az írástudókat leplezik le: „felemésztik az özvegyek házát.” Az özvegy a korabeli társadalom legkiszolgáltatottabb, legszegényebb rétegei közé tartozott, nem véletlen, hogy éppen Mózes törvénye újra és újra hangsúlyozza az özvegyek és árvák jogait, valamint Isten irántuk való figyelmét és szeretetét. A törvény elkötelezett tanulóit és tanítóit, úgy tűnik, visszaéltek befolyásukkal és hatalmukkal. Ingyenes kellett tanítaniuk, de a korabeli elgondolás szerint érdemszerző tett volt adományt adni nekik. Ez lehetett az egyik módja, ahogy – idővel – felemésztették az özvegyek házát, egyetlen vagyonát. Ráutaló magatartással. Jézus szavai arra is utalhatnak, hogy jogalkalmazási gyakorlatukban inkább kedveztek a gazdagnak és befolyásosnak, semmint kiálltak volna az elesettek igazáért. Miközben szeretnek morálisan elkötelezettnek látszani, a háttérben a gyengék durva kifosztása húzódik meg.

Ennek számtalan formája ismert azóta is, mind a mai napig. Persze egyre szisztematikusabb, egyre bonyolultabb és kifinomultabb módon történik a gyengék és erőtlének kárára történő meggazdagodás.

A gazdagok a feleslegükből adnak. Amikor Jézus a templomban figyelte, hogyan dobják be a jelenlévők áldozati ajándékaikat az ott elhelyezett perselybe, a gazdagokról (akik immár nem csak az írástudók) azt jegyzi meg, hogy a feleslegükből adtak. Adományuk abból van, ami megmarad, azaz a bőségből, a sokból, a túláradóból. Úgyis

fogalmazhatunk, hogy miután adnak, azután is sok marad meg. Nem hűsbavágó a bőségből, a feleslegből adni. De adnak, mert ez hozzátartozik ahhoz a vallásos és erkölcsi látszathoz, ami oly fontos a számukra. Isten iránti odaadás azonban nincs ebben az adakozásban.

A gazdagok Isten ítélete alatt vannak. Ez Jézus utolsó megjegyzése a gazdagság lelkületéhez. Akik másokat fel- és kihasználva élnek, akik látszat szerint erkölcsösek, akik elvárják a megbecsülést és tiszteletet, Istent nem csaphatják be. Egy napon majd szembe kell nézniük azzal, hogy a látszat nem a valóság, és a valóság nem a látszat. Amit még ők is valóságnak hisznek – hiszen bizonyosan jó magyarázatuk volt az özvegyek kifosztására, pl. gazdasági szükségszerűség, és egészen meg voltak győződve igaz voltukról - arról ki fog derülni, hogy végzetes tévedés. A gazdagság lelkülete elvakította és érzéketlenné tette őket.

Jézus ettől a lelkülettől óvja a tanítványait. Azért kell felhívni erre követőinek figyelmét, mert ez a lelkület mindenhol megjelenik, ahol az ember hatalmat, befolyást, vezetői szerepet kap. Jézus látja, hogy lesznek olyanok, akik nevét emelik a magasba, és közben ugyanúgy cselekszenek, mint az írástudók. Jézus lát bennünket, akik a gazdagság lelkületével áthatott világban követni kívánjuk őt. És ezért azt mondja: „*Óvakodjatok...*”

II. A szegénység lelkülete

A szegénység lelkületével kapcsolatosan először is azt kell hangsúlyoznom, hogy a szegénység önmagában nem jó és nem áldott dolog. A nyomortelepek, ahol milliók élnek, az éhezés, a betegségek, a tanulatlanság, a szegénységgel együtt járó bűnözés, a prostitúció, az emberkereskedelem, a modern kori rabszolgaság mind-mind egyértelműen rámutatnak a szegénység átkára, és intve óvnak attól, hogy a szegénységgel kapcsolatosan valamilyen romantikus elképzelést tápláljunk magunkban. A szegénység mentalitás, gyakran teljes reménytelenség, generációkon átívelő tehetetlenség és kiszolgáltatottság, ami megfosztja az embert emberi méltóságától, szabad döntések lehetőségétől. A szegénység önmagában nem jó és nem áldott dolog!

A szegénység vagy rászorultság lelkülete azonban egy olyan lelkület, egy olyan hozzáállás az élethez, amely sokkal inkább megszületik az egyszerűségben, a tisztességes szegénységben, mint a bőségben. Erre mutat rá Jézus az özvegyasszony adományával összefüggésben.

Az özvegyasszony, a társadalom legkisebbje, a gazdagok ajándékai után két fillért dobott a perselybe. A korabeli Palesztinában a legkisebb értékű pénzérme volt az egy fillér, amiből kettő volt az asszony birtokában. Két fillér egy napszámos órabérének az egynegyedét sem tette ki. Az asszony, a pénzügyi értéket nézve, nem adott számottevő adományt. Mégis ő adta a legtöbbet: „*ez a szegény özvegyasszony mindenkinél többet dobott a perselybe ... szegénységéből mindazt beledobta, amije volt, az egész vagyonát.*” Jézus megdicséri, és például állítja az özvegyet a tanítványok elé. A gazdagok sokat adtak a feleslegükből, de az asszony mindent odaadott a szegénységéből. Sőt, az eredeti megfogalmazás így szól: hiányából mindazt beledobta, amije volt. A hiányából adott, a nem létezőt adta... Hogyan lehet a hiányból adni, hogyan lehet a szükségből adni? A feleslegből lehet, ezt értjük, de a hiányból, a hiányzóból hogyan lehet? Mit lehet még odaadni a „nem elégből”? Hogyan lehetséges ez? Úgy, ahogy az asszony egész vagyonát

odaadta, azaz nem maradt semmije. Nem felezte az összeget, kikalkulálva, hogy így jut is marad is, hanem mindent odaadott.

A szegény özvegyasszony példává lesz. De nem úgy van, hogy a szegénynek könnyebb mindent odaadni? Hiszen neki még a mindene is kevés, semmit sem ér. Nagy különbség nincsen aközött, hogy odaadja-e vagy nem... Ez a gazdag, a bőségben élő ember olvasata, azt hiszem. Vagy azért adta oda ezt a két fillért, mert ennyit úgyis megkap a következő alamizsnálkodótól... Ez is a gazdag olvasata, hiszen igazolni akarja magát, és megmagyarázni azt, amit nem ért, mert nem ismer. Nem ismeri azt, amit az asszony tud, hogy mit jelent egész életével Istenen függeni. A szegény ember rászorul az Úrban való bizalomra, tudja, hogy minden nap az ő ajándéka. Nem azért ad, mert neki már úgyis mindegy, hanem azért, mert hálás annak az Istennek, aki ha kevéssel is, de megtartja az életét.

Ezt az adakozást valóban az Úrban bízó, vele járó, egyszerű embereknél látni. Gyakran idős vagy beteg emberektől hallok hasonlót: minden nap, amely eltelt, minden út, amelyet megtettem, minden találkozó, amely még létrejött Isten ajándéka. De az anyagiakra nézve is tudok példát. Egy idős hölgy, aki súlyos beteg, ágyhoz kötött férjét folyamatosan ápolta, a nappaliban a csillár négy izzójából hármat kicsavart, de a karácsonyi házi úrvacsora alkalmával több tízezer forintot adományozott templomépítésre, amit két fillérenként gyűjtött össze hónapok alatt...

A szegénység, rászorultság lelkülete tehát az a hozzáállás, amely az Úrban bízik, mert nem bízhat másban, és ebben a bizalomban szabaddá válik arra, hogy mindenével az Urat imádjá és dicsőítse. Ebben az állandó jelenlétben megtapasztalja Isten közelségét és hűségét.

III. Gyakorlati megfontolások

Jézus óvja követőit a gazdagság képmutató lelkületétől, és példaként adja eléjük az özvegyasszony lelkületét. A mi első kérdésünk ma, hogy hol tudjuk magunkat elhelyezni e két - első ránézésre úgy tűnik - szélsőség között? Hiszen az írástudók által képviselt gazdagság bizonyára nem a miénk, de nyilvánvaló, hogy az asszony szegénysége sem. Nem vagyunk a társadalom elit, befolyásos, másokat kizsákmányoló rétege, de nem vagyunk egyik napról a másikra élő szegények sem. Dolgozunk, pénzt keresünk, másokat kell eltartanunk, és inkább hiányunk van, mint feleslegünk. Éppen ezért nem az-e a válaszuk, hogy mivel egyikkel sem tudunk igazán azonosulni, kívül maradunk ezen a történeten?

Bár nagy erre a kísértés, mégis arra hívlak benneteket, hogy lássuk magunkat úgy, mint akiket a gazdagság lelkülete befolyásol, és mint akik Jézus hívására elmozdulnak a szegénység, egyszerűség, rászorultság lelkülete felé. Igaz, hogy nem vagyunk a társadalom gazdasági elitje, de egy olyan társadalomban élünk, amely az anyagiak és a vagyon felhalmozását, valamint a fogyasztás és az életszínvonal folyamatos növekedését tartja a legtermészetesebbnek. Amit egyszer elértünk, megszereztünk, ahova eljutottunk, abból nem lehet visszalépni. Az igazán sikeres, bibliai szóval áldott ember ma az, aki épen olyan, mint az írástudók Jézus jellemzésében. Senki nem kérdezi, hogy kinek és minek az árán gazdagodott meg, mert ma köztisztviselőként álló üzletember, vállalkozó, politikus, stb. Ez a társadalom a felszínen a tolerancia, a szolidaritás, a szabadság értékeit

hirdeti, valójában azonban gazdagsága mögött olyan kizsákmányolás áll, amely fenntarthatatlan. A mi jólétünk fenntarthatatlan, ha az egész világ ehhez szeretne felzárkózni. Felemésztjük gyermekeink és unokáink jövőjét, ahogyan azt mindannyian tudjuk.

Ebben a lelkiületben élünk, és amint a rossz híreket halljuk, ösztönösen nem teszünk mást, mint hogy kapaszkodunk és reménykedünk, hogyan lehet megúszni a visszalépést. Pedig a legtöbbünk (de nem mindannyiunk!) betevő falatja, ruházata, fűtött otthona nincs veszélyben. Mi mégis rettegünk, és panaszkodunk.

Mit jelent ebből a lelkiállapotból elmozdulni az özvegyasszony lelkiülete felé? Egyszerűséget, több hálaadást és több bizalmat. Megerősödő hitet és ráhagyatkozást az Úrra. A nem lényegbevágó dolgok, javak békés elengedését. Nyitott szemeket és szíveket, amelyek hálásak Isten mindennapi ajándékaiért. Annak boldog átélését, hogy az életünk és családjunk az ő kezében van, és boldogságunk, egymás iránti szeretetünk nem az anyagiakon múlik. Olyan egyszerű – de mi olyan bonyolulttá váltunk.

Az adakozásunk ennek a lelkiületnek a megnyilvánulása. Mennyit és hogyan adjunk? Két kifejezést szeretnék elétek tárni megfontolásra akkor, amikor a 2009-es évre vonatkozó felajánlásokon gondolkoztok és imádkoztok: áldozat és kockázat. Ezt jelenti nem a megmaradó feleslegből adunk, hanem a hiányból, a szükségből szánunk oda. Abból, ami nincs. De hát most sem jövök ki, mi lenne, ha még havonta Isten ügyére is adnék? Isten látja, hogy semmi extra luxus nincs az életemben, mégsem marad semmi. Hogyan tudnék ebből az ő ügyére felajánlani?

Egyetlen módon. Csak úgy, mint az özvegyasszony. De lásd meg, hogy a mai helyzetben az adakozás, amely áldozatot és kockázatot hordoz magában, egyfajta lelki gyakorlat. Kifejezi Isten felé az elkötelezettségünket, az értékeinket, a bizalmunkat, a ráhagyatkozásunkat. Kifejezi, hogy mit tartunk értéknek, valamint azt is, hogy hogyan viszonyulunk egymáshoz. Kifejezi, hogy mennyire együtt hordozzuk a közös életünk anyagi terheit. Valamint segít ellenállnunk a gazdagság, a fogyasztás, a „még több” lelkiületének, amely hódítása nyomában örök elégedetlenség, vágyálmok kergetése, egyre feljebb srófolt igények kielégítése áll.

Illés korában komoly gazdasági válság volt. „*A lisztesfazék (azonban) nem ürült ki, az olajoskorsó sem fogyott ki, az Úr ígérete szerint...*” Bízunk hát benne ma is! ÁMEN!